

İSTİHKAK DAVALARINDA YARGILAMA USULÜ* (İİK 97/XI, XVII, XVIII)

Talih UYAR**

İcra mahkemesi, istihkak davasına genel hükümler dairesinde ve basit yargılama usulüne göre¹ (HUMK m. 507-511) bakar.²

I. İstihkak davasının mutlaka duruşmalı olarak görülmesi, uyumsuzluğun evrak üzerinde sonuçlandırılmaması gerekir.³

İstihkak davası *"harca tabi bir dava"* olduğundan,⁴ -6.2.1984 T. E: 1983/7, K: 1984/3 sayılı İçt. Bir. K.⁵ gereğince- *"harcın ödendiği tarihte"* -eğer; davacı harcını ödediği dilekçeyi daha sonraki bir tarihte mahkeme kalemine vermiş ise, bu hususun kalemce belgelendirilmiş olması halinde, *"bu tarihte"* - istihkak davası açılmış sayılır.⁶

* İİK m. 97/XI: "İstihkak davasına umumi hükümler dairesinde ve basit yargılama usulüne bakılır."

97/XVII: "İstihkak davasına karşı haciz yaptırın alacaklı bu kanunun 11. babı hükümlerine dayanarak ve muvakkat veya kati aciz belgesi ibrazına mecbur olmaksızın müteakiben iptal davası açabilir. Dava ve müteakibil davada tarafların göstereceği bütün delilleri hakim serbestçe takdir eder.»

97/XVIII: «İstihkak davaları süratle ve diğer davalardan önce görülerek karara bağlanır.»

** Avukat, İzmir Barosu.

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, C. 2, s. 1777 vd. - Uyar, T., *İcra Hukukunda Yetki Görev ve Yargılama Usulü "Tetkik Mercii"*, 1991, 2. Bası, s. 382 vd.

² Bkz., 21. HD, 22.4.2003 T. 2878/3767 - 21. HD, 27.4.2004 T. 3318/4140; 16.9.2003 T. 5653/6955; 25.2.2003 T. 11010/1347

³ Bkz., 21. HD, 18.12.2003 T. 8984/10503; 26.11.2002 T. 8816/10216 - 21. HD, 27.4.2004 T. 3318/4140; 16.9.2003 T. 5653/6955 - 21. HD, 15.11.2002 T. 7219/8665; 17.9.2002 T. 5906/7065

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, 2005, C. 5, s. 8422 vd.

⁵ Bkz., 19.3.1984 T. 18346 nolu Resmi Gazete.

⁶ Bu çözüm şeklinin ve adı geçen İçt. Bir. K'nın tahlil ve eleştirisi için bkz., Kuntman, O., *Bir Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararı Eleştirisi* (İBD, 1948/10-11-12, s. 676 vd.)

İstihkak davasına ait dilekçenin, HUMK m. 179-180'e uygun biçimde ve içerikte düzenlenmesi⁷ gerekirse de, yüksek mahkeme; *“dava dilekçesinin usulüne uygun düzenlendiğini”* yolundaki itirazın *‘ilk itiraz’lardan olduğunu, bu nedenle süresinde ileri sürülmemiş olması halinde, icra mahkemesince doğrudan doğruya gözetilemeyeceğini*⁸ ve *“dava olgularını nitelemek ve uygulanacak yasa hükmünü arayıp bulmak, hukuki nitelemeyi yapmak hakimnin görevi gereği olduğunu, bu nedenle harcı yatırılarak açılan davada ‘şikayet’ten, ‘istihkak iddiası’ndan, ‘hacize itiraz’dan, ‘takibe itiraz’dan söz edilmiş olmasının sonucu değiştirmeyeceğini*⁹ belirterek dava dilekçesinin içeriğinden, davacının amacının *“istihkak davası”* açmak olduğunu anlaşılabildiği durumlarda, davanın *“istihkak davası”* olarak kabulü (nitelendirilmesi) gerekeceğini (HUMK m. 76) ifade etmiştir.

Fakat, üçüncü kişi -hiç harç yatırmadan ya da maktu harç yatırarak- *“istihkak davası”* açacak yerde, *“şikayet”* yolu ile, haczin kaldırılmasını (yani; istihkak davasına konu olabilecek hususu) isteyemez.^{10, 11}

“Haczedilen malın kendisine ait olduğunu” ileri sürerek istihkak davası açan üçüncü kişi, ayrıca şikayet yolu ile *“haczin kaldırılmasını”* isteyemez.¹²

İcra mahkemesi, üçüncü kişi tarafından, alacaklıya karşı *“haczin kaldırılması”* istemiyle açılan davayı *“şikayet”* şeklinde (olarak) değerlendiren sonuçlandıramaz.¹³

*“Dava dilekçesi”*ni alan mahkemenin, bu dilekçeyi duruşma davetiyesi ile birlikte davalıya göndermesi gerekir. İstihkak davasına ait dilekçenin; davalı - alacaklıya gönderilmesi gerekir. Bu nedenle -açılan istihkak davasında, davalı alacaklıyı temsil edip etmeyeceği henüz belli olmayan- alacaklı vekiline tebligat yapılarak, duruşmaya gelmemesi halinde yokluğunda istihkak davası sonuçlandırılmaz.¹⁴

⁷ Bkz., İİD, 21.5.1973 T. 5213/5411

⁸ Bkz., 15. HD, 3.5.1988 T. 998/1767

⁹ Bkz., 12. HD, 14.4.2005 T. 4785/8002; 13.1.2005 T. 22906/444; 2.11.2004 T. 18459/22942

¹⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, C. 1, s. 596; Uyar, T., *İcra Hukukunda Şikayet*, 1991, 2. Basi, s. 9; Ayrıca bkz., Uyar, T., *İcra Hukukunda Haciz*, 1190, 2. Basi, s. 749 vd.

¹¹ Bkz., 12. HD, 14.9.2004 T. 14507/19244; 2.11.1995 T. 15461/15073; 5.6.1995 T. 7953/8218.

¹² Bkz., 12. HD, 15.12.1980 T. 7427/8768.

¹³ Bkz., HGK, 9.3.1994 T. 12-865/138; 15. HD, 30.10.1989 T. 3111/4542.

¹⁴ Bkz., 13. HD, 1.4.1982 T. 1888/2211.

İcra mahkemesince taraflara -HUMK'un 509 ve 510. maddelerindeki uyarıları da içerecek biçimde¹⁵ duruşma gün ve saatini belirten duruşma davetiyesi -Teb. Tüz. Mad. 12'ye uygun biçimde¹⁶ tebliğ edilmeden, taraf teşkili yapılmadan (yani; her iki taraf da usulüne uygun şekilde duruşmaya davet edilmeden)¹⁷ duruşma yapılarak uyumsuzluk sonuçlandırılmaz.

İstihkak davası, vekaletnamesiz ve yetkisiz vekil tarafından açılmış ancak istihkak davası sonuçlanmadan vekile vekaletname (ve icazet) verilmişse, temsil yetkisi eksikliği baştan itibaren ortadan kalkar.¹⁸

II. İcra mahkemesi kendisine yapılan başvurunun (açılan davanın) hukuki niteliğini saptadıktan (yani; açılan davanın "istihkak davası" olduğunu belirledikten) sonra;

a. Önce açılmış olan davayı incelemenin kendi görevine girip girmediğini araştırması gerekir. Çünkü, icra mahkemeleri; 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takip edilen vergi (6183 sayılı Kanun m. 68/I)¹⁹ ve SSK'nın prim alacağından (506 sayılı Kanun m. 80/7)²⁰ dolayı yapılan takiplerde açılan istihkak davalarını inceleyemediklerinden, açılmış olan istihkak davasının görevi içine girip girmediğini tespit etmesi gerekir.

Açılmış olan istihkak davasına bakabileceği (yani bu davanın kendi görevine girdiği) sonucuna varan icra mahkemesinin ayrıca, "*kendisinin yetkili olup olmadığını*" araştırması gerekmez. Çünkü, "*yetki itirazı*" "*ilk itiraz*"lardan (HUMK m. 187/I) olduğundan, davalı tarafça süresinde ileri sürülmedikçe icra mahkemesince doğruya araştırılmaz.²¹

b. Açılan davayı görmenin "*görevi*"ne girdiğini saptayan icra mahkemesinin, davanın süresinde (İYY m. 97/VI)²² açılmış olup olmadığını incelemesi gerekir.

¹⁵ Bkz., 21. HD, 15.11.2002 T. 7219/8665; 17.9.2002 T. 5906/7065.

¹⁶ Bkz., 21. HD, 15.11.2002 T. 7219/8665; 17.9.2002 T. 5906/7065.

¹⁷ Bkz., 15. HD, 13.12.1995 T. 6906/7430.

¹⁸ Bkz., 15. HD, 27.7.1987 T. 2112/2983 - 21. HD, 9.3.2004 T. 11377/2175.

¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, 2005, C. 5, s. 8154 vd.

²⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, 2005, C. 5, s. 8155.

²¹ Bkz., 15. HD, 25.12.1989 T. 3852/5411.

²² Ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, 2005, C. 5, s. 8111 vd.

Eğer, istihkak davasının süresinden sonra açıldığını saptarsa, sadece “süre yönünden” davanın reddine karar vermesi gerekir. Yoksa, ayrıca davanın esasını inceleyip “esas yönden” de davanın reddine karar veremez.²³

c. Açılan davanın “görev”ine girdiğini ve “süre”si içinde açılmış olduğunu saptayan icra mahkemesinin, davacının bu davayı açmakta hukuki yararı’nın bulunup bulunmadığını araştırması gerekir.

Eğer icra mahkemesine, gereksiz olarak dava açılmışsa, icra mahkemesinin “hukuki yarar bulunmaması nedeniyle” davayı reddetmesi gerekir. Örneğin; istihkak davası açılabilmesi için, “geçerli bir haczin varlığı” ön koşul olduğundan,²⁴ ortada geçerli bir haciz yoksa -örneğin; hiç haciz uygulanmamışsa ya da uygulanan haciz süresinde satış istenmemiş olması (İİK m. 106, 110) nedeniyle düşmüşse- açılan istihkak davasının reddedilmesi gerekir.

Yüksek mahkeme bu durumda, açılan davanın kimi kararlarında “hukuki yarar yokluğu”²⁵ kimi kararlarında ise “dava önkoşulu bulunmaması”²⁶ nedeniyle reddedilmesi gerekeceğini belirtmiştir.

Hemen belirtelim ki; haczin tamamlanmış sayılması için, haczedilen malların ayrıca muhafaza altına alınmış olmasına gerek bulunmadığından, bu aşamada uygulanan haciz nedeniyle de istihkak davası açılabilir...²⁷

Buna karşın, ihtiyati tedbir kararının infazı (uygulanması) nedeniyle istihkak davası açılamaz.²⁸

d. İcra mahkemesinin, açılan davanın “görev”ine girdiğini “süresi içinde” olduğunu ve davacının “hukuki yararı”nın bulunduğunu saptadıktan sonra, davanın esasına girmeden önce, davalı tarafça süresinde yapılmış bir “derdestlik itirazı” (HUMK m. 19874; 194) ya da “bağlantılı

²³ Bkz., 15. HD, 23.1.1991 T. 5203/122; 13. HD, 20.11.1982 T. 6569/7213 - 15. HD, 22.2.1995 T. 4987/939.

²⁴ Bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, 2005, C. 5, s. 8072.

²⁵ Bkz., 21. HD, 4.5.2004 T. 3472/4474; 19.1.2004 T. 9334/81; 19.3.2002 T. 1013/2133.

²⁶ Bkz., 21. HD, 29.4.2004 T. 2996/4293; 14.9.2004 T. 5700/6959; 31.3.2003 T. 1483/2743.

²⁷ Bkz., 21. HD, 11.4.2000 T. 2789/2787.

²⁸ Bkz., 15. HD, 7.10.1986 T. 3118/3166.

(irtibat) nedeniyle birleştirme istemi" (HUMK m. 45/II; 187/5)'nin bulunup bulunmadığını araştırması gerekir.

Eğer süresinde (HUMK m. 188) yapılmış bir "derdestlik itirazı" varsa, icra mahkemesinin bu itirazı incelemeden davanın esası hakkında bir karar vermemesi gerekir.²⁹ Aynı ayrı alacak için, aynı borçlu hakkında konulan hacizlerden dolayı, ayrı ayrı istihkak davası açılması gerekir. Bu durumda derdestlik itirazında bulunulamaz.³⁰

Bir davanın "derdestlik itirazı" üzerine, derdest olduğuna karar verilebilmesi için, "aynı davanın ikinci kez açılmış olması" "birinci davanın görülmekte olması" ve "birinci davanın ikinci davanın aynı olması" koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekir.³¹

Aynı hacizli mallar hakkında aynı taraflar arasında birden fazla istihkak davası açılmışsa, bu davaların birleştirilerek görülmesi gerekir.³² Aynı icra mahkemelerinde açılmış bulunan ve aralarında bağlantı bulunan ve aralarında bağlantı bulunan istihkak davalarının birleştirilmesi isteminin "ilk itiraz" şeklinde -ve ikinci davanın açıldığı icra mahkemesinde- ileri sürülmesi gerekir.³³ Hem alacaklının ve hem de üçüncü kişinin ayrı ayrı, aynı hacizli mal hakkında istihkak davası açmış olması halinde, "birleştirme" istemi varsa davaların birleştirilerek sonuçlandırılması, yoksa bir davanın diğeri için "ön sorun" kabul edilerek, diğerrinin sonucunu beklemesi gerekir.³⁴

Açılan "istihkak davası" üzerine, icra mahkemesinin yukarıdaki sıraya göre yaptığı incelemeyi tamamladıktan sonra, davanın esasına girmesi uygun olur.³⁵

III. İcra mahkemesi, davanın esasını çözümlerken "tarafların gösterdiği bütün delilleri serbestçe takdir eder" (İİK m. 97/XVII, c.2) ve tarafların

²⁹ Bkz., 15. HD, 21.9.1990 T. 1994/3481.

³⁰ Bkz., 13. HD, 22.3.1974 T. 621/680.

³¹ Bkz., 21. HD, 13.2.2001 T. 716/1044; 23.2.1999 T. 295/1071.

³² Bkz., 21. HD, 1.3.2004 T. 10848/1723; HGK, 19.3.1997 T. 15-891/220; 15. HD, 30.4.1991 T. 1734/2152.

³³ Bkz., 15. HD, 9.4.1991 T. 1252/1837.

³⁴ Bkz., 13. HD, 8.2.1979 T. 98/479; 13.1.1975 T. 6671/174.

³⁵ Bu konuda ayrıca bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, 2005, C. 2, s. 1800 vd.

gösterdiği tanık'ları dinleyerek,³⁶ bilirkişi incelemesi yaptırarak,³⁷ keşif yaparak,³⁸ yemin teklifi'nde bulunarak³⁹ davayı sonuçlandırır.

IV. Ayrıca uygulamadaki önemi nedeniyle belirtelim ki, haciz sırasında borçlu, *"haczedilen malın üçüncü bir kişiye ait olduğunu"* ileri sürer ve ayrıca bu malın *"haczedilemeyeceği"* (İİK m. 82 vd.) iddiasıyla icra mahkemesine şikayette bulunursa ya da haczedilen bir mal hakkında borçlu *"haczedilmezlik şikayeti"*nde, üçüncü bir kişide *"istihkak iddiasında"* (İİK m. 96) bulunur veya *"istihkak davası"* (İİK m. 97) açarsa, haczedilmezlik şikayetinin, istihkak iddiasından (davasından) önce karara bağlanması gerekir. Çünkü, istihkak davası, ancak haczi mümkün mallar hakkında dinlenir.⁴⁰

Buna karşın, ihalede satın alınan şey hakkında hem *"istihkak iddiası"*nda bulunulur ve hem de *"ihalenin feshi"* istenirse, öncelikle *"istihkak iddiası"*nın, incelenmesi gerekir.⁴¹

V. İstihkak davası, *"yasa gereği duruşma yapılması zorunlu işler"*den olduğundan⁴² (İİK m. 97/XI), iki tarafın da duruşmaya gitmemesi halinde -HUMK m. 409 uyarınca- *"dosyanın işlemiden kaldırılmasına"* karar verilmesi gerekir.^{43, 44}

Buna karşın, davacının davaya gelmemesi davalının ise *"davayı takip edeceğini"* bildirmesi halinde, icra mahkemesince davaya devam edilmesi ve sunulan kanıtlara göre uygun kararın verilmesi gerekir.⁴⁵

³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İstihkak Davaları*, 1994, 3. Bası, s. 409 vd.

³⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İstihkak Davaları*, s. 410 vd.

³⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İstihkak Davaları*, s. 410.

³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İstihkak Davaları*, s. 411.

⁴⁰ Kuru, B. İcra ve İflas Hukuku, 1988, C. I, s. 842.

⁴¹ Bkz., 15. HD, 22.10.1990 T. 4488/4221; 23.2.1984 T. 54/545.

⁴² Bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, 2005, C. 2, s. 1788 vd. - Uyar, T., *İcra Hukukunda Yetki - Görev ve Yargılama Usulü "Tetkik Mercii"*, 1991, 2. Bası, s. 464 vd. (İçt. No: 24).

⁴³ Ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, 2005, C. 2, s. 1798 vd. - Uyar, T., *Yetki - Görev ve Yargılama Usulü*, s. 398.

⁴⁴ Bkz., 21. HD, 2.5.2000 T. 3473/3557; 21.2.1997 T. 7776/7965.

⁴⁵ Bkz., 15. HD, 25.11.1987 T. 3201/4080; 13. HD, 16.10.1978 T. 4081/4195; İİD. 23.11.1962 T. 12625/13120.

İcra mahkemesince, gelmeyen tarafın özürünün kabul edilmesi halinde “duruşma gününü kalemden öğrenmesine” şeklinde karar verilemez.⁴⁶ Bu durumda, duruşmaya gelen taraftan gideri alınarak, konulan yeni duruşma gününün gelmeyen tarafa bildirilmesi gerekir.⁴⁷

VI. İcra mahkemesinde istihkak davası devam ederken, çözümlenmesi istihkak davasına etkili olabilecek davaların sonucu, icra mahkemesince “bekletici sorun” yapılarak beklenir.

Yüksek mahkeme, istihkak davasında;

- “Açıldığı bildirilen dava konusu araca yönelik satışın iptali için açılan davanın sonucunun”,⁴⁸

- “Borçlu tarafından açıldığı bildirilen “takip dayanağı senedin bedelsizliğine” ilişkin menfi tespit davası ile ve “baskı ve tehdit yoluyla borçlandırıldığı” konusunda açtığı ceza mahkemesindeki davanın sonucunun”,⁴⁹

- “Açıldığı bildirilen sahte senet düzenlemek suçu ile ilgili ceza davasının sonucunun”,⁵⁰

- “İhaleden satın alınan dava konusu ev eşyaları hakkında açılan istihkak davasında, yapılmış olan ihalenin feshi için açıldığı bildirilen ihalenin feshi davasının sonucunun”,⁵¹

- “Tasarrufun iptali davası”nın sonucunun”,⁵²

- “Açıldığı bildirilen ‘alacaklısını zarara sokmak kastı ile mevcudunu eksiltmek ve bu suça iştirak’ suçu ile ilgili ceza davasının sonucunun”,⁵³

- “Aynı hacizli mallar hakkında taraflar arasında birden fazla istihkak davası açılmış olması halinde davalardan biri hakkında verilecek karar diğerine de etkili olacağından ve ‘birleştirme’ de olmadığından, önce açılan davanın sonucunun”,⁵⁴

⁴⁶ Bkz., 15. HD, 7.7.1992 T. 2671/3642.

⁴⁷ Bkz., 21. HD, 11.2.2002 T. 467/932.

⁴⁸ Bkz., 21. HD, 15.2.2005 T. 9845/1205; 1.12.2003 T. 4620/5935; 9.6.2003 T. 4562/5470.

⁴⁹ Bkz., 21. HD, 28.9.2004 T. 7153/7760.

⁵⁰ Bkz., 21. HD, 15.12.2003 T. 10590/10343.

⁵¹ Bkz., 21. HD, 26.5.2003 T. 3999/4927; 17.10.2000 T. 7091/7012.

⁵² Bkz., 21. HD, 8.4.2003 T. 1722/3127.

⁵³ Bkz., 21. HD, 24.3.2003 T. 108/2441.

⁵⁴ Bkz., 21. HD, 21.11.2002 T. 8267/9994; 13. HD, 8.2.1979 T. 98/479.

• “Açıldığı bildirilen ‘takip dayanağı bononun tehditle ve zorla alındığı’ konusunda açılan ceza davasının sonucunun”,⁵⁵

• “Açıldığı bildirilen tapu iptali ve tescil davasının sonucunun”,⁵⁶

• “Alacaklının davacı ve borçluyu da hasım göstermek suretiyle ‘dava konusu taşınırın mülkiyetinin tespiti’ konusunda açtığı davanın sonucunun”,⁵⁷

• “Finansal kiralama konusu taşınırı kiraya vermiş olan şirket tarafından, kiracı aleyhine ‘dava konusu malların geri verilmesi’ için açılmış olan davanın sonucunun”,⁵⁸

• “Dava konusu şey hakkında mahkemede açılmış bulunan ‘satışın iptali davası’nın sonucunun”,⁵⁹

• “Borçlunun kendisine ciro ettiği çekin başka bir alacaklı tarafından haciz ettirilmesi üzerine, çek hamili tarafından açılan istihkak davasında, ‘çekin iptali ve iadesi’ konusunda borçlunun açtığı davanın sonucunun”,⁶⁰

• “Dava konusu çek hakkında mahkemede açılmış olan ‘çekin iptali davası’nın sonucunun”,⁶¹

• “Dava işyeri ve makineler hakkında mahkemede açılmış bulunan ‘mülkiyetin tespiti ve muarazanın önlenmesi davası’nın sonucunun”,⁶²

• “Davacı tarafından açıldığı bildirilen ‘haciz tutanağındaki istihkak iddiasından vazgeçme beyanının iradesi ve ifadesi dışında tutanağa yazılmış olduğundan, iptali davası’nın sonucunun”,⁶³

• “Davacı üçüncü kişi tarafından, dava konusu araçla ilgili olarak açıldığı bildirilen ‘dolandırıcılık davası’nın sonucunun”.⁶⁴

⁵⁵ Bkz., 21. HD, 5.2.2002 T. 163/755.

⁵⁶ Bkz., 21. HD, 17.4.2001 T. 2884/2983; 15. HD, 21.4.1992 T. 1130/2097.

⁵⁷ Bkz., 21. HD, 18.4.2000 T. 2371/3057; 15. HD, 13.4.1995 T. 991/2229; 5.3.1995 T. 808/1496.

⁵⁸ Bkz., 21. HD, 19.10.1999 T. 5783/7118.

⁵⁹ Bkz., 15. HD, 19.6.1995 T. 3457/3656; 19.10.1994 T. 5036/5953; 4.3.1992 T. 5177/1040.

⁶⁰ Bkz., 15. HD, 8.5.1990 T. 867/2071.

⁶¹ Bkz., 15. HD, 27.11.1989 T. 4625/4961.

⁶² Bkz., 15. HD, 23.10.1989 T. 3269/4389.

⁶³ Bkz., 15. HD, 12.12.1988 T. 3011/4278.

⁶⁴ Bkz., 15. HD, 29.9.1987 T. 2534/3320.

• “Dava konusu taşınmaz hakkında mahkemede açılmış olan ‘cebri tescil davası’nın sonucunun”.⁶⁵

• “İstihkak davasına konu olan araç hakkında açıldığı bildirilen ‘hırsızlık suçu’ ile ilgili davanın sonucunun”,⁶⁶

• “Hem alacaklının ve hem de üçüncü kişinin ayrı ayrı istihkak davası açmış olması halinde, ‘tevhit (birleştirme) talebi’ varsa davaların birleştirileceğini, yoksa bir davanın diğeri için ‘ön sorun’ kabul edilerek, ötekinin sonucunun”,⁶⁷

• “Tanıklığı, uyuşmazlığın çözümünde etkili olan tanık hakkında ‘yalan tanıklık’ hakkında yapıldığı bildirilen şikayetin sonucunun”,⁶⁸

bekletici mesele yapılması gerekeceğini belirtmiştir.

**VII. İcra mahkemesinin istihkak davasını, süratle ve diğer davalar-
dan önce karara bağlaması gerekir (m. 97/XVIII).** Bu dava “acele işlerden”
olduğundan -ve “basit yargılama usulüne” bağlı olduğundan- adli tatilde
de görülür (HUMK m. 176).⁶⁹

Aynı gerekçe ile, bu davalar İİK m. 194’de öngörülen “acele haller-
r”den sayıldığından, iflasın açılması ile, “ikinci alacaklılar toplantısından
on gün sonrasına kadar” ertelenmeyip (durmayıp), -dava dilekçesi iflas
idaresine gönderilerek-⁷⁰ görülmesine devam edilmesi gerekir.⁷¹

Açılan istihkak davasından, karar kesinleşinceye kadar -temyiz
aşamasında da- feragat edilebilir.⁷²

İstihkak davası devam ederken, davacı “istihkak davasından doğan
hakları saklı kalmak koşulu ile” takip konusu borcu öderse, mahkemece
“davanın konusu kalmadığından, davanın reddine” ya da “konusu kalmayan
dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına” karar verilemez. Bu du-

⁶⁵ Bkz., 15. HD, 21.10.1986 T. 2033/3381.

⁶⁶ Bkz., 13. HD, 19.1.1982 T. 8030/111.

⁶⁷ Bkz., 13. HD, 18.11.1981 T. 7033/7396.

⁶⁸ Bkz., 13. HD, 16.9.1981 T. 5085/5718.

⁶⁹ Bkz., 15. HD, 21.10.1994 T. 5352/6087 - 15. HD, 26.1.1993 T. 100/266.

⁷⁰ Bkz., 21. HD, 1.7.2003 T. 5151/6365; 15. HD, 7.5.1990 T. 1387/2036.

⁷¹ Bkz., 15. HD, 26.1.1993 T. 100/266; HGK, 8.11.1985 T. 13-237/889.

⁷² Bkz., 21. HD, 16.12.2003 T. 1075/2439.

rumda, yargılamaya devam edilip, deliller toplanarak, davanın esasına girilip ulaşılabilecek sonuca göre karar verilmesi gerekir.⁷³

Mahkemece -HUMK' un 74. maddesinde açıklanan- "*istekle bağlılık*" ilkesi çerçevesinde,⁷⁴ dava konusu edilen hacizli taşınır haklarında⁷⁵ -hangi taşınır üzerinde haczin kaldırıldığı açık-seçik belirtilerek- karar verilmesi gerekir. İlk kararda unutulmuş -dava konusu- hacizli taşınır haklarında daha sonra tavzih yoluyla yeniden hüküm kurulamaz.⁷⁶

Davaya konu uyumsuzluğun taraflarının yabancı uyruklu olması halinde, olay milletler arası özel hukuk kuralları çerçevesinde değerlendirilerek⁷⁷ ve davacının yabancı uyruklu olması halinde, teminat yatırması gerekeceği (2675 s. MÖHUK m. 32) de anımsanarak, uyumsuzluğun çözüme kavuşturulması gerekir.⁷⁸

Ayrıca belirtelim ki, İİK m. 97/III gereğince davacının teminat göstermemiş olması, sadece mahkemece "*takibin ertelenmesi*" kararının verilmesine -ya da, verilen "*takibin ertelenmesi*" kararının uygulanmamasına- neden olur, açılan istihkak davasının dinlenmesini önlemez.⁷⁹

Her mahkeme gibi icra mahkemesinin istihkak davası sonucunda verdiği kararın -Anayasa m. 141/III, HUMK m. 388/III uyarınca- gerekçeli olması gerekir. Kimi mahkemelerce gerekçeden yoksun olarak verilen kararlar haklı olarak yüksek mahkemece bozulmalıdır.⁸⁰

Mahkemenin son oturumda tutanağa yazdırıp tefhim ettiği karar (kısa karar) esas karar olduğundan, sonradan yazılan gerekçeli kararın, bu karara aykırı olmaması gerekir.⁸¹

⁷³ Bkz., 21. HD, 28.6.2004 T. 6095/6397; 18.11.2003 T. 7085/9480; 15. HD, 7.12.1994 T. 5880/7319.

⁷⁴ Bkz., 21. HD, 11.7.2000 T. 5367/5628.

⁷⁵ Bkz., 15. HD, 29.3.1994 T. 168/1924.

⁷⁶ Bkz., 21. HD, 13.5.1997 T. 2788/3236.

⁷⁷ Bkz., 21. HD, 13.4.2004 T. 11058/3676.

⁷⁸ Bkz., 21. HD, 8.5.2003 T. 3484/4404.

⁷⁹ Bkz., HGK, 12.1.1972 T. İc. İf. - 581/5.

⁸⁰ Bkz., 21. HD, 27.3.2003 T. 1500/2605; 10.12.2002 T. 9031/10532; 13.11.2000 T. 7380/7911.

⁸¹ Bkz., 21. HD, 5.7.2004 T. 4357/6557; 2.12.2003 T. 7799/9775; 13.10.2003 T. 6580/7963.

VIII. Alacaklı, üçüncü kişinin açtığı “istihkak davası”na karşı “karşılık (mütekabil) dava” yolu ile, iptal davası açabilmek yetkisine sahiptir. Bunun için, alacaklının “geçici ya da kesin aciz belgesi” vermesi de gerekmez (m. 97/XVII).⁸²

İcra hakimi, bu davada, “istihkak davasında” olduğu gibi, tarafların gösterecekleri kanıtları serbestçe değerlendirir.

Bu davada basit yargılama usulüne göre görülür.⁸³

Alacaklı, üçüncü kişinin açtığı “istihkak davası”nda, “iptal istemini” karşılık dava açmaksızın -def'i olarak- ileri sürebilir mi? Doktrinde⁸⁴ ⁸⁵ bunun mümkün olduğunu belirten yazarlar bulunduğu gibi, Yargıtay⁸⁶ da, bu çözüm şeklini benimsemiştir. Ancak bu def'inin yine usul kuralları gereğince -cevap dilekçesi verme zorunluluğu bulunmayan istihkak davasında- ilk celsede ileri sürülmesi gerekir.

“İptal davası”nın, karşılık dava şeklinde açılması halinde, HUMK'un -m. 202- “karşılık dava açılması için” öngördüğü on günlük süreye burada da uyulacak mıdır? Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre,⁸⁷ İİK m. 97/XVII'de, bu konuda HUMK'a atıfta bulunulmamış olduğundan, HUMK m. 202'deki süre yönünden sınırlama burada uygulanamaz. Bu nedenle, istihkak davasına karşı, davalı alacaklı tarafından, mukabil dava olarak açılacak iptal davası için bir süre söz konusu değildir. Buna karşın, katıldığımız diğer bir görüşe göre⁸⁸ ise, İİK m. 97/XVII hükmü

⁸² Bkz., 15. HD, 9.9.1991 T. 3405/3965.

⁸³ Bkz., 21. HD, 13.5.2003 T. 3701/4563.

⁸⁴ Postacıoğlu, İ., *İcra Hukuku Esasları*, 1982, s. 411 - Postacıoğlu, İ., *İçtihat Tahlili* (İHFM. 1955/1-4, s. 312 vd.) - Umar, B., *Türk İcra-İflas Hukukunda İptal Davası*, 1963, s. 93 - Uyar, T., *İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları*, 1992, 2. Bası, s. 148.

⁸⁵ Krş., Üstündağ, S., *İcra Hukukunun Esasları*, 2004, s. 225.

⁸⁶ Bkz., 21. HD, 27.10.2004 T. 8063/8994; 24.6.2004 T. 5707/6289; 15.5.2003 T. 3707/4649.

⁸⁷ Tekinay, S. S., *Hacizden Mütevellit İstihkak Davaları*, 1953, s. 55; Ögütçü, T. - Çitoğlu, A., *Uygulamalı İcra ve İflas Kanunu*, 1977, s. 511; Olgaç, S., *İcra-İflas*, 1978, s. 841; Dalamanlı, L., *Hacizden Mütevellit İstihkak Davaları* (Ad. D. 1961/9-10, s. 906, 910); Güneren, A., *İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları İle Tasarruf İptal Davaları*, 2004, s. 1010.

⁸⁸ Kuru, B., a.g.e., C. 2, s. 1022; Kuru, B., *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 2001, C. 3, s. 3942; Berkin, N., *İcra Hukuku Rehberi*, 1980, s. 300; Yargıtay'ın *Yeni İflas Hukuku İçtihatları ve Bazı İflas Hukuku Sorunları* (Hıfzı Timur'un Anısına Armağan, s. 1062 vd.); Uygur, T., *İcra Hukukunda İstihkak Davası* (ABD, 1971/1, s. 44); Umar, B., a.g.e., s. 95; Yıldırım, K., *İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları*, 1995, s. 286; Ertekin, İ. - Karataş, İ., *İstihkak Davaları*, 1998, s. 224; Berkin, N., *Yargıtay'ın Yeni İflas Hukuku İçtihatları ve Bazı İflas Hukuku Sorunları* (Hıfzı Timur'un Anısına Armağan, 1979, s. 1062 vd.; Aslan, K., *Hacizde İstihkak Davası*, 2005, s. 487

sadece, alacaklının icra mahkemesinde “karşı dava” olarak iptal davası açma olanağının varlığını göstermek için kabul edilmiştir. Böyle bir “karşı dava”nın nasıl açılacağı görüleceği, karara bağlanacağı HUMK’da gösterilmiştir. Bu nedenle, HUMK m. 202 uyarınca, istihkak davasına karşı “karşı dava” olarak açılacak iptal davasının basit yargılama usulünün uygulandığı icra mahkemesinde, en geç ilk oturumda açılması gerekir. Çünkü icra mahkemesinde, cevap dilekçesi verme zorunluluğu bulunmamakta, dolayısı ile, davalı - alacaklı da “on gün içinde” karşılık dava olarak iptal davasını açmak zorunluluğundan kurtulmaktadır.

İstihkak davalarına ilişkin kararları -90’lı yıllarda- incelediği dönemde, Yargıtay 15. Hukuk Dairesi kimi kararlarında,⁸⁹ “istihkak davasına karşı, icra mahkemesinde ‘karşılık dava’ olarak açılacak ‘iptal davası’nın bir süreye bağlı olmadığını” belirtmişken doktrindeki egemen görüşü benimseyerek, “karşılık kimi kararlarında⁹⁰ dava biçimindeki iptal davasının, icra mahkemesinde en geç ilk oturumda açılması gerektiğini” kabul etmişti. Halen, bu kararları temyizden inceleyen Yargıtay 21. Hukuk Dairesi⁹¹ ise “süreye bağlı olmadan icra mahkemesinde açılacağı” görüşündedir.

a. Alacaklının karşılık iptal davası haklı bulunur ve haczedilen malın, üçüncü kişiye devrine esas olan işlemin iptaline karar verilirse, alacaklı bu malı paraya çevirtebilir.

b. Eğer, alacaklının karşılık iptal davası reddedilir ve üçüncü kişi istihkak davasını kazanırsa, haciz kalkar ve haczedilen mal üçüncü kişiye verilir.

Alacaklı, karşılıklı olarak açtığı iptal davasında, üçüncü kişinin “haczedilen malın kendisine hacizden önce borçlu tarafından devredildiği” iddiasına karşı, “bu devir işleminin gerçekleşmediğini (olmadığını)” ileri sürmekle beraber, “devir işlemi, medeni hukuk kurallarına göre geçerli olsa dahi, esasen yapılan işlemin İİK m. 277’ye göre iptal edilmesi gerektiğini” bildirir. Alacaklı ister “devrin olmadığını” kanıtlamak suretiyle, ister “iptal davasındaki koşulların gerçekleşmesi” nedeniyle, söz konusu devrin iptalini sağlamak suretiyle, haczedilen malı, kendi alacağı için sattırmak (paraya çevirtmek) olanağını elde eder.

⁸⁹ Bkz., 15. HD, 7.3.1994 T. 6015/1352; 6.2.1992 T. 5803/480; 13. HD, 18.4.1977 T. 5803/2152.

⁹⁰ Bkz., 15. HD, 21.3.1991 T. 242/1400; 16.10.1990 T. 2690/4078; 1.11.1988 T. 2883/3498.

⁹¹ Bkz., 21. HD, 30.11.1999 T. 7458/8725.

İptal davasının mutlaka “karşılık dava” olarak açılması zorunluluğu yoktur. Alacaklı, istihkak davasını, üçüncü kişiye karşı kaybettikten sonra, borçlulara karşı “aciz belgesi” almak suretiyle, bu kez “iptal davası”nı genel mahkemede açabilir.⁹²

Alacaklı, icra mahkemesinde aleyhinde açılan “istihkak davası”nı kaybettikten sonra, genel mahkemeye başvurup iptal davası açar ve bu davayı kazanırsa, bu dava sonucunda aldığı ilam, kendisini istihkak davasında haksız çıkaran icra mahkemesinin ilamına nazaran tezat teşkil etmez. Bu nedenle, ortada bir “yargılamanın yenilenmesi” sebebinin varlığı ileri sürülmeksizin, ikinci ilamın uygulanması gerekir.⁹³

İİK m. 97/XVII’ye göre icra mahkemesinde açılan iptal davasında da “borçlu” ve “borçlu ile hukuki muamelede bulunan veya borçlu tarafından kendilerine ödeme yapılan kimseler ile bunların mirasçıları”nın davalı olarak gösterilmesi gerekir.⁹⁴

Yüksek mahkeme, icra mahkemesinde “karşılık dava” olarak açılan iptal davaları ile ilgili olarak, ayrıca;

- “İİK 97/XVII. maddesine dayalı olarak açılan tasarrufun iptali davasında mahkemece davacı-karşı davalı üçüncü kişi ile borçlu arasındaki satışın danışıklı olup olmadığının araştırılması, satışa konu aracın satış tarihindeki gerçek değerinin bilirkişi vasıtasıyla saptanarak, ivazlar arasında önemli fark olup olmadığının tespit edilmesi, ivazlar arasında önemli fark varsa başkaca yön araştırılmaksızın ‘satış tasarrufunun iptaline, istihkak davasının reddine’ karar verilmesi, önemli fark yoksa İİK’nın 280. maddesinin koşullarının varlığının araştırılması gerekeceğini”⁹⁵

- “İİK 278/III-2 uyarınca ivazlar arasında fahiş fark bulunması halinde satın alan kişinin iyi niyetine bakılmaksızın iptal kararı verilmesi gerekeceği edimler arasında bir misline yakın veya daha fazla fark bulunduğu taktirde yapılan satış işleminin -alacak ve eklentileri ile sınırlı olarak- iptaline karar verilmesi gerekeceğini”⁹⁶

⁹² Bkz., İçt. Bir. K. 24.2.1954 T. 2/7 - 21. HD, 28.6.2004 T. 4836/6344; 9.3.2004 T. 759/2173.

⁹³ Postacioğlu, İ., a.g.e., s. 412.

⁹⁴ Bkz., 21. HD, 7.3.2002 T. 1131/1681; 3.2.1998 T. 573/566; 19.12.1996 T. 6448/6815.

⁹⁵ Bkz., 21. HD, 4.5.2004 T. 3492/4476.

⁹⁶ Bkz., 21. HD, 3.5.2004 T. 3291/4354; 29.3.2003 T. 5979/7282.

• “İİK 97/XVII hükmüne göre açılan tasarrufun iptali davasında, takip dayanağı çekin düzenlenmesine sebep olan temel borç ilişkisinin doğum tarihinin saptanarak, borcun doğum tarihine göre tasarrufun, borcun doğumundan sonra gerçekleştiğinin tespiti halinde İİK 278/III-2 uyarınca da ivazlar arasında açık oransızlık bulunup bulunmadığının araştırılarak karar verilmesi gerekeceğini”⁹⁷

• “İİK 97/XVII maddesi uyarınca açılan iptal davası sabit olduğu takdirde mahkemece “borçlunun üçüncü kişi ile yaptığı ... sözleşmesinin alacak ve eklentileri ile sınırlı olarak iptaline karar verilmesi gerekeceğini”⁹⁸

• “Borcun doğumundan sonra işyerini ve bu işyerindeki emtiayı devir ve temlik alan kişiyi borçlunun alacaklısını zarara sokmak amacıyla devraldığını bildiği ve borçlunun da alacaklısını zararlandırmak amacıyla davrandığının kabulü gerekeceği, bu yasal karinenin aksinin İİK 280/IV’e göre çürütülebi-leceğini”⁹⁹

• “İstihkak davasına karşı, alacaklı tarafından icra mahkemesinde açılan iptal davasının -ortada eylemli (fili) haciz bulunmadığı için- istihkak davasının reddi halinde mukabil iptal davasının da ‘görev yönünden reddine’ karar verilmesi gerekeceğini”¹⁰⁰

belirtmiştir.

IX. İcra mahkemesinin, istihkak davası sonucunda vereceği “istihkak davasının kabulüne” (ya da reddine) ilişkin karar -dava konusu mal veya hakkın kıymetinin, İİK m. 363/II’deki parasal sınırı geçmesi koşulu ile¹⁰¹ -ilgililerce tefhim ya da tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde¹⁰² temyiz edilebilir (İİK m. 363/7).

Yasal -on günlük- süre geçtikten sonra temyiz isteminde bulunulması halinde, icra mahkemesinin dosyayı Yargıtay’a göndermeyip “temyiz isteminin reddine” karar vermesi gerekir. (İİK m. 365).¹⁰³ Eğer icra mah-

⁹⁷ Bkz., 21. HD, 21.10.2003 T. 6783/8215.

⁹⁸ Bkz., 21. HD, 20.10.2003 T. 7451/8184.

⁹⁹ Bkz., 21. HD, 10.4.2000 T. 2653/2771.

¹⁰⁰ Bkz., 13. HD, 21.6.1982 T. 3521/4585.

¹⁰¹ Bkz., 21. HD, 4.5.2004 T. 4180/4438; 20.1.2004 T. 10712/139.

¹⁰² Bkz., 21. HD, 9.12.2003 T. 8152/10083; 15. HD, 18.12.1990 T. 5464/5573.

¹⁰³ Bkz., 15. HD, 6.2.1989 T. 4068/427.

kemesi bu doğrultuda karar vermez ve dosyayı Yargıtay'a gönderirse, bu kez, Yargıtay'ca temyiz istemi geri çevrilir.¹⁰⁴

Temyiz süresinin hesabında, kararın “tefhim” (ya da “tebliğ”) edildiği gün hesaba katılmaz.¹⁰⁵

“Tefhim” edilen kararın ayrıca taraflara “tebliğ” edilmiş olması halinde, temyiz süresi “tebliğ tarihi”nden değil, “tefhim tarihi”nden itibaren işlemeye başlar.¹⁰⁶

Asıl olan “duruşmada tefhim edilen kısa karar” olduğundan,¹⁰⁷ tefhim edilen “kısa karar” ile tebliğ edilen “gerekçeli karar” arasında fark bulunması halinde, temyiz süresi gerekçeli kararın tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlar.¹⁰⁸

Kendisine temyiz dilekçesi tebliğ edilen taraf süresinde kararı temyiz etmemiş olsa bile on gün içinde vereceği “cevap dilekçesi” ile katılma yoluyla temyiz isteminde bulunabilir (HUMK m. 433/II).¹⁰⁹ Ancak, “katılma yoluyla temyiz hakkı”, asıl temyiz hakkıyla sıkı sıkıya bağlı olduğundan, diğer yanın asıl temyiz dilekçesinin normal temyiz süresi içinde ve kendisi yönünden temyizi mümkün bir karara karşı verilmiş olması gerekir.¹¹⁰

İstihkak davalarına “adli tatilde” de bakıldığından, temyiz süresi, adli tatilde de işler.¹¹¹

Temyiz süresi -Bakanlar Kurulu kararı ile kamu görevlilerinin izinli sayıldıkları- idari tatil günlerinde de işler.¹¹²

İcra mahkemesinin kararı, taraflar dışında asli müdahil¹¹³ ve asli müdahil sıfatını almış olan ihbar olunan¹¹⁴ tarafından da temyiz edi-

¹⁰⁴ Bkz., 15. HD, 13.9.1989 T. 1922/3491.

¹⁰⁵ Bkz., 15. HD, 10.12.1985 T. 4588/4145.

¹⁰⁶ Bkz., 21. HD, 26.1.2004 T. 10018/525; 15. HD, 23.5.1990 T. 1342/2385.

¹⁰⁷ Bkz., 15. HD, 24.2.1992 T. 420/817; 30.5.1991 T. 2703/2878; 5.11.1990 T. 3213/4537.

¹⁰⁸ Bkz., 15. HD, 10.7.1992 T. 2981/3818; 1.7.1988 T. 1944/2510.

¹⁰⁹ Bkz., 15. HD, 23.6.1986 T. 1552/2416.

¹¹⁰ Bkz., 21. HD, 4.6.2002 T. 3950/5355.

¹¹¹ Bkz., 15. HD, 2.11.1994 T. 5582/6439.

¹¹² Bkz., 21. HD, 5.4.2004 T. 2003/3293.

¹¹³ Bkz., 21. HD, 16.10.2001 T. 6359/6778.

¹¹⁴ Bkz., 21. HD, 11.2.2002 T. 8914/857.

lebilirken, fer'i müdahilin¹¹⁵ kararı tek başına -katıldığı taraf temyiz etmedikçe- temyiz hakkı yoktur...

Kararı temyiz etmek isteyen, bu dilekçesinde temyiz sebeplerini bildirebileceği gibi, bunları bildirmeden sadece “süreyi saklı tutma” (müddeti muhafaza) dilekçesi vererek de -ve temyiz harçlarını da yatı- rarak- kararı temyiz edebilir.¹¹⁶

Yüksek mahkeme, özellikle yeni içtihatlarında “temyiz” (ve karar düzeltme) süresini geçiren tarafın, eski hale getirme isteminde bulunabilmesini kabul etmiştir. Bu durumda, temyiz süresini geçiren tarafın ibraz ettiği raporun “*istek ve iradesi dışında temyiz süresini kaçırdığını belirtir nitelikte olması*”¹¹⁷ ve “*özel doktordan alınmış raporun daha sonra Sağlık Ocağı Tabipliğine onaylatılmış olması*”¹¹⁸ gerekir.

Temyiz defterine kaydedilmeyen ve peşin temyiz harcı da ödenmeyen temyiz dilekçesinin reddine karar verilir.¹¹⁹ Buna karşın, temyiz dilekçesi süresinde temyiz defterine kaydedilmiş olmasına rağmen, peşin temyiz harcı yatırılmamışsa, temyiz edene “*peşin harcı yatırmaması için*” önel verilmesi gerekir.¹²⁰

“İstihkak davasının reddi kararı”nı temyiz eden davacı - üçüncü kişi, İİK m. 36’ya göre “*yürütmenin durdurulması*” kararı getirmek üzere icra dairesinden süre isteyebilir (İİK m. 97/XIV).¹²¹

İİK m. 363/7 uyarınca temyiz edilebilen kararlar “İİK m. 97/I’e göre üçüncü kişinin istihkak iddiasına alacaklı ya da borçlu tarafından itiraz edilmesi üzerine, icra müdürlüğüne dosyanın gönderildiği icra mahkemesince verilecek olan takibin ertelenmesi kararları” olup, İİK m. 97 uyarınca “istihkak davası” açıldıktan sonra, icra mahkemesince verilen takibin ertelenmesi kararı “ara kararı” niteliğinde olduğundan, tek başına temyiz edilemez.¹²²

¹¹⁵ Bkz., 21. HD, 19.1.2004 T. 9720/70.

¹¹⁶ Bkz., 21. HD, 26.1.2004 T. 9869/502; 15. HD, 30.6.1988 T. 1840/2465.

¹¹⁷ Bkz., 15. HD, 13.10.1992 T. 5259/4704.

¹¹⁸ Bkz., 21. HD, 5.3.2002 T. 555/1535.

¹¹⁹ Bkz., 15. HD, 11.4.1991 T. 1319/1907; 30.1.1990 T. 4139/249.

¹²⁰ Bkz., 21. HD, 22.9.1998 T. 5030/5702 - 15. HD, 3.9.1987 T. 3132/3079.

¹²¹ Bkz., 12. HD, 19.2.1981 T. 90/1573.

¹²² Bkz., 21. HD, 6.4.2004 T. 2918/3436.

X. İcra mahkemesinin “istihkak davası” sonucunda verdiği kararlar kesin hüküm (HUMY m. 237) teşkil eder mi? Takip hukuku ile ilgili kararları “kesin hüküm” teşkil etmeyen¹²³ İcra mahkemesinin, istihkak davası sonucunda verdiği kararlarının “kesin hüküm teşkil etmeyeceğini” belirten hukukçular¹²⁴ yanında, aksi görüşü savunan hukukçular¹²⁵ da vardır. Kanımızca, -“ihalenin feshi” istemi gibi-¹²⁶ “istihkak davaları” sonucunda icra mahkemesinin verdiği kararların maddi anlamda kesin hüküm (HUMK m. 237) teşkil edeceğinin kabul edilmesi daha doğru

¹²³ Bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, 2005, C. 2, s. 1848 vd.; Uyar, T., *Yetki - Görev ve Yargılama Usulü*, 1991, 2. Bası, s. 423.

¹²⁴ Ansay, S. Ş., *Hukuk İcra ve İflas Usulleri*, 1960, s. 113 vd.; Arar, K., *İcra ve İflas Hükümleri*, C. I, 1944, s. 218 vd.; Berkin, N., *İflas Hukuku*, (4. Bası), 1972, s. 344; Berkin, N., *İcra Hukuku Rehberi*, s. 43, 291; Gürdoğan, B., *İcra Hukuku Dersleri*, 1970, s. 99; Belgesay, M. R., *İcra ve İflas Kanunu Şerhi*, 1954, s. 234; Üstündağ, S., *a.g.e.*, s. 204 vd.; Aslan, K., *a.g.e.* s. 628; Yıldırım, K., *İcra Hukuku Ders Notları*, 2002, s. 99 (Bu görüşün gerekçesi şudur: İstihkak Davası, bir takip hukuku davasıdır, sadece takip hukuku alanında sonuç doğurur. Bu davanın konusu ve amacı, alacaklı tarafından haczettirilen mallar üzerinde, 3. şahsın istihkak iddiası dolayısıyla, cebri icraya devam edilip edilmeyeceğinin tespitinden ibarettir. Bu dava, borçlu ile üçüncü kişinin birbirine karşı maddi hukuk alanındaki dava haklarını etkilemez... Davayı kaybetmiş olan üçüncü kişi, mal paraya çevrilmediği sürece, borçluya karşı MK 683’e dayanarak istihkak davası açabilir. Borçluda, istihkak davasını kazanmış olan üçüncü kişiye karşı, MK 683’e dayanarak, istihkak davası açabilir.

¹²⁵ Arslan, R., *Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi*, 1977, s. 67; Domaniç, H., *Hukukta Kaziye Muhakeme ve Nisbi Kuvveti*, 1964, s. 17; Görgün, İ. Ş., *İflasta İstihkak Davası*, 1977, s. 133; Kuru, B., *İcra ve İflas Hukuku*, C. 2, s. 1107; Muşul, T. *İcra Hukuku*, 2001, s. 641; Tanrıver, S., *İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi*, s. 60 vd.; Ulukapı, Ö., *İcra ve İflas Hukuku*, 2001, s. 22; Güneren, A., *a.g.e.*, s. 536 (Bu görüşün gerekçesi şudur: İstihkak davaları teknik anlamda bir davadır. İcra mahkemesi, her türlü delili tipki bir genel mahkeme gibi serbestçe değerlendirecek kararını verir. Gerekirse tanık dinler, keşif yapar, bilirkişi incelemesi yaptırır. Bu davalarda hakim, takip hukukunun dar kalıpları içinde hareket etmez. Bu nedenle, icra mahkemesinin bu davalar sonucunda verdiği kararlar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder. İstihkak davasında davacı üçüncü kişi sadece alacaklıyı taraf (davalı) göstermişse; yargılama sonunda mahkemenin vereceği karar taraflar arasında maddi anlamda kesin hüküm teşkil ederek, borçlu bundan etkilenmeyecektir. Buna karşın, istihkak davasında alacaklı yanında borçlu da taraf (davalı) gösterilmemişse; yargılama sonunda verilecek karar, üçüncü kişi ile borçlu arasındaki ilişkide de maddi anlamda kaybetmiş olan üçüncü kişi, “kendi malı ile borçlunun borcunu ödediğini” ileri sürerek borçluya karşı sebepsiz zenginleşme davası açamayacak, istihkak davasını kaybetmiş olan borçlu da, üçüncü kişiye karşı MK 683’e dayanarak istihkak davası açamayacaktır. Aynı şekilde, üçüncü kişi, istihkak davasını kazanmış ve malın kendisine teslimine karar verilmişse, borçluda üçüncü kişiye karşı MK 683’e dayanarak istihkak davası açamayacaktır.

¹²⁶ Bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, 2005, C. 2, s. 1850 vd.; Uyar, T., *Yetki -Görev ve Yargılama Usulü*, s. 424.

olur. Çünkü, icra mahkemesi, delilleri serbestçe takdir ederek, genel hükümlere göre -tanık dinleyerek, yemin teklif ederek, bilirkişi incelemesi yaptırarak, keşif yaparak- “mahkeme” hüviyetiyle karar verdiğinden, verilen bu kararlara “kesin hüküm” niteliğini tanımamak usul ekonomisine aykırı olur.¹²⁷

Yüksek mahkemenin farklı dairelerinin bu konuda farklı kararlar verdiğini görüyoruz. Gerçekten; 70’li ve 80’li yıllarda istihkak davaları hakkında icra mahkemelerince verilmiş olan kararları temyizen incelemiş olan Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin,¹²⁸ 90’lı yıllarda Yargıtay 15. Hukuk Dairesi’nin¹²⁹ ve bugün bu kararları temyizen incelemekte olan Yargıtay 21. Hukuk Dairesi’nin¹³⁰ -ilk kararlarında- “istihkak davaları sonucunda verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceğini” belirtmişken; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin,¹³¹ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi’nin,¹³² Yargıtay 12. Hukuk Dairesi’nin,¹³³ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin,¹³⁴ -ilk kararlarında- ve halen bu kararları temyizen incelemekte olan Yargıtay 21. Hukuk Dairesi’nin¹³⁵ “istihkak davaları sonucunda verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil edeceğini” belirtmişlerdir.

Ancak hemen şu hususu belirtelim ki, istihkak davası sonucunda verilen kararların ister “kesin hüküm teşkil etmeyeceği” ister “kesin hüküm teşkil edeceği” kabul edilsin, İİK m. 97/XII c. 3 hükmüne göre; üçüncü kişinin istihkak iddiası borçlu tarafından kabul edildiği takdirde, borçlu aleyhine delil teşkil eder ve borçlu artık ileride bu ikrarına (kabulüne) aykırı hiç bir iddiada bulunamaz.

XI. İcra mahkemesinin istihkak davası sonucunda verdiği kararların “kesin hüküm” teşkil edip etmemesi; bu kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi (iadesi) yoluna başvurulup başvurulamamasında önem taşır. Doktrinde kimi hukukçular,¹³⁶ “istihkak davası sonucunda verilen

¹²⁷ Bkz., Uyar, T., *İİK Şerhi*, 2005, C. 2, s. 1849 vd.; Uyar, T., *a.g.e.*, s. 424 vd.

¹²⁸ Bkz., 13. HD, 3.6.1981 T. 3538/4244.

¹²⁹ Bkz., 15. HD, 5.10.1994 T. 4152/5501; 11.9.1991 T. 2694/4051.

¹³⁰ Bkz., 21. HD, 4.11.1997 T. 5834/7065.

¹³¹ Bkz., 11. HD, 11.11.2002 T. 5701/10298; 27.11.2000 T. 9515/9535.

¹³² Bkz., 4. HD, 19.3.2001 T. 11931/2552.

¹³³ Bkz., 12. HD, 2.6.1986 T. 5576/6588; 3.11.1977 T. 9191/9125.

¹³⁴ Bkz., 13. HD, 31.3.1977 T. 1254/1836.

¹³⁵ Bkz., 21. HD, 26.5.2003 T. 4011/4929; 27.12.2002 T. 8253/11427.

¹³⁶ Arslan, R., *a.g.e.* s. 67; Görgün, İ. Ş., *a.g.e.* s. 131; Kuru, B., *a.g.e.* C. 2, s. 1107; Güneren, A., *a.g.e.*, s. 536.

kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi (iadesi) yoluna başvurulabileceğini" kabul etmişken, kimi hukukçular¹³⁷ bu görüşe katılmamışlardır. Bu konuda, Yargıtay'ın daireleri arasında da görüş ayrılığı vardır. Gerçekten Yargıtay 12. Hukuk Dairesi¹³⁸ ile -halen; istihkak davası sonucunda icra mahkemeleri tarafından verilen kararlara temyizen inceleyen- Yargıtay 21. Hukuk Dairesi,¹³⁹ "bu kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilebileceğini" kabul etmişken -70'li ve 80'li yıllarda, bu kararları temyizen incelemiş olan- Yargıtay 13. Hukuk Dairesi¹⁴⁰ ve -90'lı yıllarda bu kararları incelemiş olan- Yargıtay 15. Hukuk Dairesi¹⁴¹ "bu kararlara karşı, yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilemeyeceğini" belirtmiştir. Kanımızca, -"ihalenin feshi" istekleri sonucunda verilen kararlarda olduğu gibi-^{142, 143} "istihkak davaları" sonucunda verilen kararlara karşı da -bu kararlar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiğinden- yargılamanın yenilenmesi (iadesi) yoluna başvurulabilmelidir.

XII. İcra mahkemesinin, istihkak davası sonucunda verdiği kararlara karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurulabilir mi? Yargıtay 12. Hukuk Dairesi¹⁴⁴ -eski tarihli- bir kararında "icra mahkemelerinin dava biçiminde baktığı ve sonuçta verdiği kararlar 'kesin hüküm' teşkil eden 'istihkak davaları' ile 'ihalenin feshi isteği' hakkında verdiği kararlara karşı" kanun yoluna başvurulabileceğini kabul etmiştir. Doktrinde¹⁴⁵ -öteden beri- "icra mahkemesinin tüm kararlarına karşı Kanun yararına temyiz yoluna başvurulabileceği" kabul edilmiştir.

¹³⁷ Gürdoğan, B., *a.g.e.* s. 99; Arar, K., *a.g.e.*, s. 218 vd.; Ansay, S. Ş., *a.g.e.*, s. 113 vd.; Berkin, N., *İflas Hukuku*, s. 344 vd.; Üstündağ, S., *a.g.e.*, s. 24, dpn. 12; Aslan, K., *a.g.e.*, s. 620.

¹³⁸ Bkz., 12. HD, 2.6.1986 T. 5576/6588; 3.11.1977 T. 9191/9125.

¹³⁹ Bkz., 21. HD, 26.5.2003 T. 4011/4929; 27.12.2002 T. 8253/11427.

¹⁴⁰ Bkz., 13. HD, 31.3.1977 T. 1254/1836.

¹⁴¹ Bkz., 15. HD, 11.9.1991 T. 2694/4051.

¹⁴² Bkz., 12. HD, 6.4.2000 T. 4374/5439 - 12. HD, 2.6.1986 T. 5576/6588.

¹⁴³ Uyar, T., *Yetki - Görev ve Yargılama Usulü*, s. 766.

¹⁴⁴ Bkz., 12. HD, 3.11.1977 T. 9195/9125.

¹⁴⁵ Berkin, N., *a.g.e.*, s. 466, 471; Uyar, T., *Yetki - Görev, Yargılama Usulü*, s. 764 vd.; Pekcanitez, H., *Şikayet*, 1986, s. 177; Karşlı, A., *İcra Tetkik Mercii Kararlarının Temyizi*, 1995, s. 147 vd.



Türkiye Barolar Birliği Dergisi'ne
abonelik için;

arayın: **[0212] 210 0 110**

ya da tıklayın:

www.abonet.net

abonet

istediğiniz dergi kapak fiyatıyla adresinize teslim

tel: (0212) 210 0 110 ❖ faks: (0212) 222 27 10